

Jarosław Matysiak
Poznań

MATERIAŁY STEFANA ROSIŃSKIEGO (1888-1964)
(sygn. P III-150)

Stefan Leon Sławomir Rosiński urodził się 20 lutego 1888 roku w Radomiu, jako syn pracownika notarialnego Marcelego i Elżbiety z Czajkowskich. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Radomiu kontynuował naukę w tamtejszym gimnazjum humanistycznym, skąd, po zaliczeniu 4 klas, przeniósł się w 1903 r. do cesarskiego Gimnazjum Aleksandrowskiego w Rydze, gdzie w lipcu 1907 r. uzyskał maturę. W okresie nauki gimnazjalnej należał do tajnej organizacji „Przyszłość”, którą kierował w latach 1905-1908.

W 1909 roku rozpoczął na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego studia z ekonomii politycznej. W 1910 r. przeniósł się na Królewski Uniwersytet Ludwika Bawarskiego w Monachium, gdzie kontynuował studia na Wydziale Nauk Ekonomiczno-Społecznych m. in. pod kierunkiem prof. Lujo Brentano oraz prof. Walthera Lotza.

Od 1909 r. był członkiem organizacji niepodległościowej młodzieży akademickiej Związku Młodzieży Polskiej - „Zetu”. Od roku 1910 należał do wyższego stopnia tej organizacji tj. do „Koła Braci” w Monachium. Pełnił także funkcję przewodniczącego Koła Zetowego i był członkiem Centralizacji tj. naczelnej władzy „Zetu”.

W maju 1914 r. uzyskał stopień doktora ekonomii na podstawie napisanej pod kierunkiem prof. Lotza pracy *Der Getreidehandel im Königreich Polen und die deutschen Getreidezölle*, która została wydana drukiem w 1916 r.

W okresie I wojny światowej, z ramienia Naczelnego Komitetu Narodowego i Centralnego Towarzystwa Rolniczego (CTR) w Warszawie, brał udział w pracach naukowych (prowadzonych w Wiedniu i Krakowie) nad 3-tomowym dziełem *Die wirtschaftliche Annäherung zwischen den Zentralmächten und die wirtschaftliche Zukunft Polens*. W strukturach tegoż towarzystwa był kierownikiem Wydziału Społeczno-Ekonomicznego. W ramach działalności w CTR ukazała się pod jego współkierownictwem i redakcją monografia *Stosunki rolnicze Królestwa Kongresowego* (Warszawa 1918). W lipcu 1917 r. uczestniczył w Zjeździe Politycznym Wychodźstwa w Rosji w Moskwie i został wybrany do Komisji Organizacyjnej.

W grudniu 1919 r. zamieszkał w Poznaniu, gdzie w Ministerstwie Byłej Dzielnicy Pruskiej objął urząd Naczelnika Wydziału Polityki Gospodarczej, a od lutego 1920 r. został Szefem Departamentu Przemysłu i Handlu.

Od września 1920 r. przeszedł na Uniwersytet Poznański (UP) i objął obowiązki zastępcy profesora na Katedrze Ekonomiki Szczegółowej i Polityki Ekonomicznej Wydziału Prawa i Nauk Ekonomiczno-Politycznych. We wrześniu 1923 r. objął zastępstwo Katedry Polityki Ekonomicznej. Stefan Rosiński wykładał na Uniwersytecie Poznańskim politykę handlową, naukę o pieniądzu i kredycie, historię doktryn i metod ekonomicznych, a od 1938 r. także ekonomię polityczną. Poza tym, od 1928 r. wykładał ogólny kurs ekonomii politycznej na Wydziale Rolniczo-Leśnym UP.

W marcu 1930 r. został habilitowany jako docent ekonomiki i polityki ekonomicznej na Wydziale Prawa i Nauk Ekonomiczno-Społecznych UP na podstawie rozprawy *Problem działania cel w teorii ekonomii* (Poznań 1929).

Podjął też zajęcia dydaktyczne w nowo powstałej w 1926 r. Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu (WSH), przemianowanej w październiku 1938 r. na Akademię

Handlową w Poznaniu (AH). W listopadzie 1934 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym ekonomii społecznej w WSH i powołany na Katedrę Nadzwyczajną Ekonomii Społecznej tej uczelni. W maju 1939 r. objął obowiązki zastępcy prorektora AH. Do 1939 r. Stefan Rosiński wykładał w WSH/AH naukę o pieniądzu i kredycie, a od 1938 r. także ekonomię polityczną. Brał udział w pracach Kuratorium uczelni - organu podejmującego decyzje w sprawach organizacji studiów, wyposażenia i finansów.

Uczestniczył także w pracach Komisji Morskiej Instytutu Bałtyckiego. W latach 1929-1935 był radcą Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu.

Po wybuchu II wojny światowej, jesienią 1939 r. poprzez niemiecki obóz przejściowy dla wysiedlanej ludności polskiej, został przesiedlony do Generalnego Gubernatorstwa, gdzie do końca wojny pracował w Krakowie, w Zarządzie Głównym Banku Emisyjnego w Polsce.

Wiosną 1945 r. Stefan Rosiński powrócił do Poznania i podjął zajęcia na UP i AH. Obok kontynuowania przedwojennych wykładów na obydwu uczelniach, wykładał ponadto na UP politykę ekonomiczną. W lipcu 1945 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym ekonomii politycznej na Wydziale Prawno-Ekonomicznym UP, a w latach 1949-1952 prowadził jako dyrektor wspólnie z prof. Janem Zdzitowieckim Zakład Nauk Ekonomicznych. W 1954 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego UP. We wrześniu 1960 r. przeszedł na emeryturę.

W lipcu 1945 r. na podstawie uchwały Rady Profesorów Akademii Handlowej w Poznaniu otrzymał tytuł profesora zwyczajnego (zatwierdzenie uchwały przez Ministra Oświaty nastąpiło w październiku 1945 r.). W latach 1945-1950 kierował na tej uczelni Katedrą Ekonomii Politycznej. Od września 1945 r. do sierpnia 1949 r. pełnił również obowiązki Prorektora. Był także stałym, aktywnym członkiem Rady Profesorów, mającej w swojej pieczy problemy organizacji studiów, treści nauczania, pracy wychowawczej z młodzieżą oraz doboru kadry nauczającej.

W roku akademickim 1950/1951, po przekształceniu Akademii Handlowej na wielowydziałową Wyższą Szkołę Ekonomiczną, pełnił funkcje dziekana nowo utworzonego Wydziału Handlu. Zorganizował i uruchomił także Katedrę Finansów i Kredytu, którą kierował do marca 1952 r. Uczestniczył także w pracach Kuratorium. W marcu 1952 r. WSE rozwiązała z nim stosunek służbowy z powodu braku „klasowego” ujęcia treści prowadzonych wykładów.

W latach 1920-1923 i 1933-1939 Stefan Rowiński był redaktorem działu ekonomicznego w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym”, a w latach 1946-1948 redaktorem „Roczników Akademii Handlowej w Poznaniu”.

Był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (PTPN) (w latach 1921 – 1964 członkiem zwyczajnym, od 1927 r. członkiem Komisji Nauk Społecznych PTPN, 1945-1947 członkiem Komisji Rewizyjnej PTPN, od 1958 r. członkiem Wydziału Historii i Nauk Społecznych PTPN). Od 1946 r. był członkiem Oddziału poznańskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i uczestniczył w Radzie Naukowej tej organizacji w Warszawie.

Otrzymał: Medal 10-lecia Odzyskanej Niepodległości (1928), Medal Niepodległości (1931), Brązowy Medal za Długoletnią Służbę (1938) oraz odznakę „Za walkę o Szkołę Polską”.

Publikacje naukowe Stefana Rosińskiego obejmują zarówno prace o treści ogólnej (*Emigracja polska na zachodzie Prus w świetle cyfr*, 1910), prace o charakterze teoretycznym i ogólnoeconomicznym (*Problem działania cel w teorii ekonomii*, Poznań 1929), jak i pozycje poświęcone specjalistycznym zagadnieniom: rolnictwa (*Struktura własności ziemskiej na Litwie i Rusi*, Warszawa 1919), handlu wewnętrznego i zagranicznego (*Wewnętrzny handel zbożem*, 1913; *Nowe prądy w polityce gospodarczej*, 1938) oraz gospodarki pieniężnej (*Pieniądz a dobrobyt*, Poznań 1939). Z dalszych publikacji prof. Rosińskiego zasługuje na

uwagę praca *Fundamentalne podstawy myślenia ekonomicznego*, 1948), w której omówił problem charakteru i granic poznania w nauce ekonomii współzależności zjawisk ekonomicznych oraz roli czasu w badaniach rzeczywistości gospodarczej. Opublikował także liczne artykuły, recenzje i noty bibliograficzne.

Od 1916 r. był żonaty z Zofią z Dziurzyńskich (1886-1979), artystką malarką. Małżeństwo było bezdzietne.

Zmarł w Poznaniu 16 grudnia 1964 r. i pochowany został na cmentarzu junikowskim.

Materiały po Stefanie Rosińskim zostały pozyskane w darze przez PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu od Andrzeja Brzeckiego w roku 2010 (ks. nabytków „B” nr 321). Spuścizna została uporządkowana i zinwentaryzowana przez dra Jarosława Matysiaka w 2012 r. Rozmiar zespołu wynosi 0,10 mb. Spuścizna zawiera materiały z lat 1896-1978. Została podzielona na 4 zasadnicze grupy zgodnie z metodami przyjętymi w PAN Archiwum w Warszawie.

Grupa I - licząca 6 jednostek archiwalnych, zawiera materiały: warsztatowe, działalności organizacyjno-naukowej, zawodowej, redakcyjnej, społecznej z lat 1917-1960. Do uporządkowania zastosowano układ chronologiczny i rzeczowy.

Umieszczone zostały tutaj m. in. notatki, zapiski twórcy spuścizny, wykazy i wypisy z literatury oraz materiały z okresu pracy na Uniwersytecie Poznańskim/Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w Wyższej Szkole Handlowej/Akademii Handlowej w Poznaniu, Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu.

Grupa II, licząca 8 jednostek, zawiera materiały biograficzne z lat 1896-1963. Są to: m. in. życiorysy, kwestionariusze i wykaz prac własnych, świadectwa szkolne; paszporty, legitymacje, dyplomy, nominacje, dokumenty dotyczące stanu zdrowia.

Nieliczna korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1916-1954, zgromadzona w Grupie III, składa się z 2 jednostek. Kopie pism wychodzących oraz listy wpływające ułożono alfabetycznie. Korespondencję wychodzącą zaopatrzone w aneks.

Grupa IV załączniki, składa się tylko z jednej jednostki zawierającej książeczki i obrazki religijne z lat 1935-1978.

W PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu spuściznie nadano sygnaturę P.III-150. W Systemie Ewidencji Zasobu Archiwalnego SEZAM zespół otrzymał numer 151/0. Inwentarz liczy 17 jednostek archiwalnych. Dołączono do niego 1 aneks.

Źródła i bibliografia

1. Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu: Materiały Stefana Rosińskiego (1888-1964), sygn. P. III-150, j. a. 3, 4, 12.
2. *Rosiński Stefan Leon*, [w:] *Czy wiesz kto to jest?* (pod red. S. Łozy), Warszawa 1938, s. 628.
3. Zbigniew Zakrzewski, *Stefan Rosiński 1888-1964*, „Roczniki Ekonomiczne” 17:1964/65, s. 353-355.
4. Tegoż, *Prof. dr Stefan Rosiński*, „Kronika Miasta Poznania”, 1965 nr 3, s. 73-75 (fot.).
5. Tegoż, *Rosiński Stefan Leon (1888-1964)*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 32, 1989-1991, s. 94-95.
6. Tegoż z Zenobią Knakiewicz, *Stefan Rosiński 1888-1964*, [w:] *Byli wśród nas. Wspomnienia i biografie* (red. Z. Knakiewicz), Poznań 2001, s.161-164.
7. Jan Zdzitowiecki, *Stefan Rosiński 1888-1964*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Społeczny”, 27:1965, z. 1, s. 357-358.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały warsztatowe, działalności organizacyjno-naukowej, zawodowej, redakcyjnej, społecznej	1-6
II. Materiały biograficzne	7-14
III. Korespondencja	15-16
A. Korespondencja wychodząca	15
B. Korespondencja wpływająca	16
IV. Załączniki	17
Aneksy	1

I. MATERIAŁY WARSZTATOWE DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, ZAWODOWEJ, REDAKCYJNEJ, SPOŁECZNEJ

1. Polityka handlowa, zagadnienia handlu, przemysłu, statystyki, rolnictwa na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. i w początkach XX w.
Wykaz literatury polskiej do wykładów, wypisy z literatury niemieckiej, notatki, zapiski
Po 1917-1920 i b. d., rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 45
2. Uniwersytet Poznański Wydział Prawno-Ekonomiczny, Wydział Rolniczo-Leśny
Regulamin, spis wykładów w latach 1920-1929, korespondencja 1920-1960, rkp., masz., l. i sz., k. 65 +s.6
3. Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu/Akademia Handlowa w Poznaniu
Protokół zdawczy gotówki i dokumentacji finansowej, korespondencja 1930-1954, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 34
4. Departament Przemysłu i Handlu Ministerstwa byłej Dzielnicy Pruskiej
Korespondencja
1919-1920, rkp., masz., l., k.11
5. *Stosunki Rolnicze Królestwa Kongresowego*
„Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”
Projekt okładki czasopisma, zaproszenia do przedpłaty na rok 1922, korespondencja dotycząca współpracy
1917-1922, rkp., masz., druk., l., k. 20
6. Centralne Towarzystwo Rolnicze
Zaświadczenie, program zebrań, korespondencja
1917, 1919-1920, rkp., masz., druk., l., k. 11

II. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

7. Życiorysy, kwestionariusze, wykazy prac własnych
1924-1933 i b. d., rkp., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 25
8. Dokumenty osobiste
Akt urodzenia, świadectwa: dojrzałości (i odpisy), uregulowania służby wojskowej, certyfikat ukończenia kursu językowego; odpisy skrócone: urodzin, zawarcia małżeństwa, fotografie
1896-1944, rkp., masz., druk., j. ang., niem., pol., ros., l., k. 22, fot. 4
9. Jw.
Paszporty, legitymacje, książeczka wojskowa, przepustki, pozwolenie, zaświadczenia, wyciągi, poświadczenia
1908-1946 i b. d., rkp., masz., druk., j. niem., pol., ros., l. i sz., k. 50

10. Uniwersytet Lwowski
 Uniwersytet Ludwika - Maximiliana w Monachium
 Indeksy, świadectwa odejścia, dyplomy doktorski, druki, korespondencja
 1907-1914, rkp., masz., druk., j. łac., niem., pol., l. i sz., k. 65+s.16+32
11. Dyplomy, korespondencja
 1914-1958, rkp., masz., druk., j. łac., niem., pol., l., k. 13
12. Nominacje, powołania, umowy, podziękowania, notki prasowe o nominacjach
 1920-1960, rkp., masz., druk., l., k. 45
13. Sprawa mianowania profesorem zwyczajnym
Notatka dla pamięci. W sprawie wypadków, towarzyszących wnioskowi o mój awans, czyli mianowanie na profesora zwyczajnego; referat prof. Edwarda Taylora przedłożony Komisji powołanej do rozpatrzenia wniosku o mianowanie S. R. prof. zwyczajnym, korespondencja
 1945, 1963 rkp., masz., l., k.19
14. Materiały dotyczące stanu zdrowia
 Świadectwo zdrowia, zdjęcia rentgenowskie, korespondencja
 1913-1925, rkp., masz., j. niem., pol., ros., l., k. 6, fot. 2

III. KORESPONDENCJA

A. Wychodząca

15. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki
 1954, rkp., masz., l., k. 12

B. Wpływająca

16. Instytucje B-T i nadawca nierozpoznany
 1916-1954, rkp., masz., druk., j. ang., niem., pol., l., k. 20, zob. aneks 1

IV. ZAŁĄCZNIKI

17. Książeczki i obrazki religijne
 1935-1978 i b. d., rkp., druk., j. ang., pol., włos., l. i sz., k. 43+ s.280+s.VIII+s.368+s.478

ANEKS 1

- J. 16. Korespondencja wpływająca. Instytucje B-T i nadawca nierozpoznany
Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu	1919	1.1
Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki	1954	1.2
„Ilustrowany Kurier Codzienny”	1929	1.1
Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu	1925	1.1
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk	1927	1.1
Towarzystwo Ekonomistów i Statystyków Polskich	1928	1.1
„Who ' s Who in Central and East Europe”	1933	1.1+zał.
Nadawca nierozpoznany	1916	1.1